

Pro polovinu Čechů je náboženství tabu

Nakladatelství Karolinum vydalo Atlas náboženství Česka – práci, která vůbec poprvé shrnuje polistopadový vývoj z hlediska regionálního rozložení religiozity.

Přibližuje ji jeden z jejích autorů **TOMÁŠ HAVLÍČEK z PŘF UK.**

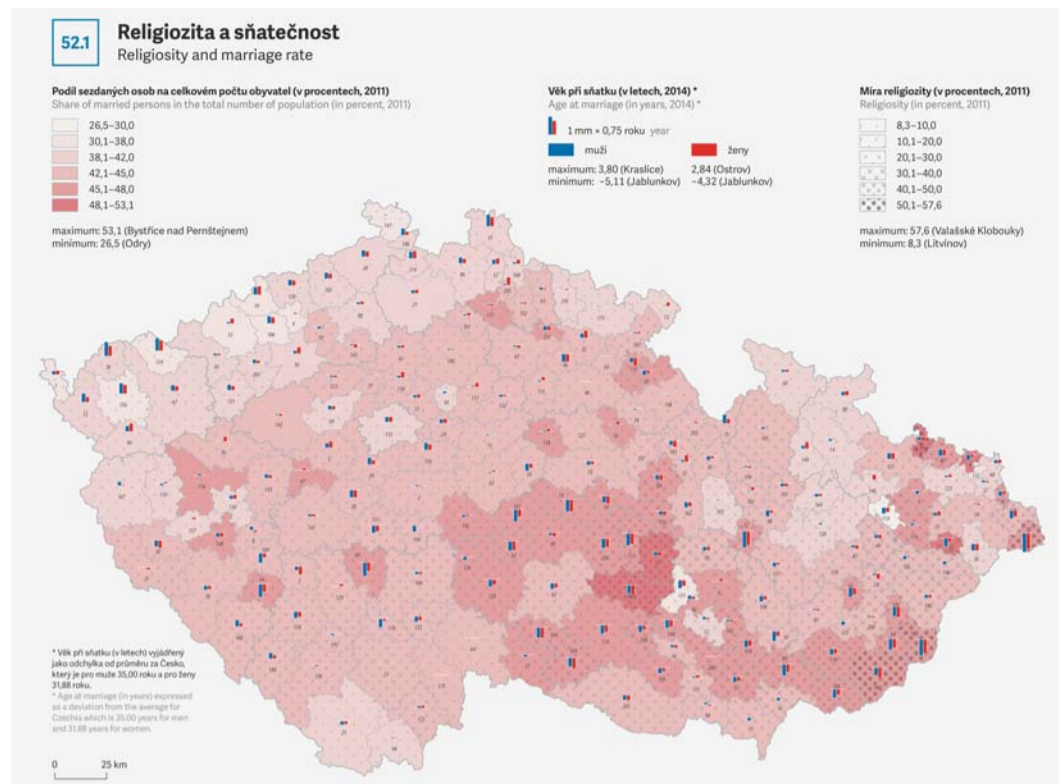
Navenek se zdá, že náboženství v české společnosti nemá význam. Vy jste pracovali s daty ze sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991, 2001 a 2011. Dospěli jste k téměř zjištění?

V ýznam náboženství se určitě neztrácí a aktivní religiozita neklesá. Počet katolíků je sice nižší než před několika roky (v letech 1991–2011 poklesl ze 4 milionů na čtvrtinu – pozn. red.), ale míra návštěvnosti bohoslužeb zůstala stejná, průměrně 300 tisíc.

V tom, že se k náboženství hlásí málo lidí, nejsme však jako Česko výjimkou. Naopak návštěvnost katolických bohoslužeb je ve srovnání s jinými zeměmi vysoká: chodí na ně v průměru 30 % těch, kdo se ke katolictví hlásí. Ale záleží na regionu i na konkrétní církvi – v severních Čechách je to 5 %, ale na jižní Moravě 40 až 50 %. Podíl účastníků bohoslužeb Církve československé husitské je jen 5 %, přestože se lidé k této církvi hlásí. Oproti tomu u evangelikálních církví je to 80–90% účast.

Když nad Atlasem sledujeme vývoj náboženství v jednotlivých regionech, vedle poklesu na většině území pozorujeme i její nárůst v některých městech, jako třeba v Černošicích nebo Brandýse nad Labem. Jak to vysvětlit?

Je to tím, že se do těchto oblastí stěhují vzdělání a ekonomicky zajištění lidé, kteří o duchovních věcech přemýšlejí. Dobrý příklad je i Církev bratrská v Čelákovcích, kde je dnes sbor o 100 lidech. Tato církev od 90. let v Čes-

Ilustrace Atlas náboženství Česka

ku nejvíce vyrostla, má propracovanou strukturu, aktivní mládež a zaměstnance. Na rozdíl od některých jiných menších církví tehdy neodmítla státní příspěvek.

Ve Vodňanech zase narostl počet pravoslavných křesťanů, a to díky potravinářským závodům s nízkými mzdami, kde pracují převážně Ukrajinci. Pravoslavných u nás přibýlo také v oblasti Sudet, kam přišli po druhé světové válce volnější Češi. Tito lidé se zcela integrovali do české společnosti a mají podobné vzorce religiozity – do kostela tedy příliš nechodí.

Jaké další okolnosti religiozitu u nás ovlivňují?
Existuje silná touha ze zahraničí, hlavně z USA, Velké Británie a Německa, dělat mi-

sie a podílet se na šíření křesťanství v Česku. Daná misijní organizace vždy začne podporovat konkrétní církve, a když ta dosáhne 300 členů, může se oficiálně registrovat. Tyto církve hodně rostly po roce 1989 – typickým příkladem je Armáda spásy. A Češi, kteří jsou k tradiční religiozitě spíše kritičtí, vyhledávají tyto alternativy. Zároveň klesá počet členů církví a zvětšuje se skupina tzv. neinstitutionalizovaných věřících.

Při sčítání v roce 2011 byla otázka po vyznání poprvé dobrovolná. Skoro polovina obyvatel ji nezodpověděla. Jak jste tomu porozuměl?
Při vyhodnocování jsme pracovali se dvěma variantami. Nejprve jsme lidi, kteří otázku

nevyplnili (45 %) zkusili proporčně rozdělit mezi jednotlivé církve. Poté jsme celou skupinu zkusili přičíst k počtu nevěřících a zjistili jsme, že to, soudě podle dalších dat, mnohem lépe odpovídá trendům. Předpokládáme tedy, že tito lidé jsou většinou spíše nevěřící. A vidíme, že určitá skupina lidí u nás o tomto tématu vůbec nechce mluvit, je to pro ně tabu.

Všimli jste si také přítomnosti islámu u nás?
Vycházeli jsme z hypotézy, že tam, kde je mešita, což nemusí být nutně budova s minaretem, bude i koncentrace muslimů. A to se potvrdilo zejména ve větších městech, kam studenti z muslimských zemí přicházeli už za komunistů, a dále v lázních v severozápadních Čechách. Mezi lidmi, kteří se k této víře přihlásili, je nízký podíl Čechů (500 z téměř 3,5 tisíc – pozn. red.). Počet muslimů roste díky migraci, ale tento aspekt je naprosto okrajový. To, čím se stal dnes islám pro naši politickou scénu, je naprosto přehnané a nezdravé. Různé extremistické strany pomocí něj definují své „nepřátele“.

Co jste zjistili při zkoumání dalších náboženství?

Třeba že vietnamští buddhisté začali být obrovsky aktivní a v Česku vzniklo za posledních deset let dvacet nových chrámů. Přitom zde žijí už od 70. let. Ale jsou velmi uzavření a do taznickového šetření se většinou nechťejí vůbec účastnit, takže je těžké o jejich náboženském životě něco říci.

Celou Evropou pak prochází fenomén „postsekularismu“ – znovuoživení náboženského vnímání. Náboženství je ve společnosti znovu „in“, ale bere na sebe novou, neinstitutionalizovanou, alternativní podobu. A tak se setkáváme i s rozmanitou nabídkou věštírén nebo esoterických prodejen.

Tereza Pavelcová

Tomáš Havlíček – Kamila Klingorová
– Jakub Lysák: Atlas náboženství Česka (Karolinum 2018)

Mýty, fakta a dohady o Codexu gigas

Způsob, jak byla největší rukopisná kniha světa Codex gigas, přezdívaná též „Dáblova bible“, využita v dobrodružné televizní sérii z roku 2009 Dáblova lest, prý lodního konstruktéra a amatérského historika Miroslava Huberta přiměl, aby se na jedinečnou památku české proveniencce zaměřil vědeckěji. Výsledkem je útlá knížka ne snad vědecká, ale plná podnětných nápadů a otázek a příjemná ke čtení.

Rozpravy o kodexu zvaném Gigas či Dáblova bible shrnují dostupná fakta a se sympatickým hledačstvím navrhuje možná řešení. Základní otázkou, která Huberta inspirovala, není – jak bývá u této památky obvyklé – vyobrazení dábla na straně 290, ale záhada, k čemu vůbec tak obrovská kniha kdy vznikla. „Její velikost z ní činí věc prakticky nepoužitelnou, tedy kuriozitu bez patrného účelu,“ podotýká autor.

Pětasedmdesátikilový svazek pergamenových listů ze 13. století měří na výšku 92 a na šířku 50 cm a na jeho výrobu bylo použito kůží ze 160 oslů. Podle legendy měla kniha vzniknout přičiněním jediného mnicha a během jediného dne. Hubert snaží vědecké poznatky, jež dokazují, že jde o dílo několika autorů a výsledek několikaleté práce. Podle určitých stop pak vyvozuje, že mohlo jít o dar některého z českých biskupů německému císaři. Kdo je seznámen s literární praxí středověku, nemůže na některé závěry závěry kývnout, přesto však jde o čtení zajímavé, informačně přínosné a inspirativní.

(sch)

Miroslav Hubert: Rozpravy o kodexu zvaném Gigas či Dáblova bible (Mare-Czech 2017)

FENOMÉN POSTNÍCH PLÁTĚN, která v postním období zakrývají oltářní obrazy, inspirovala studentku umění a designu Veroniku Šimůnkovou k její diplomové práci. Tou je postní intervence v kostele sv. Michaela archanděla v Rokytnici nad Jizerou. Oltářní obrazy zakrývají poloprůhledná plátina z osnovních nití světlé barvy, v prostoru se tak vznášejí okolo 48 kilometrů nití. Plátina budou sňata o vigílii Bílé soboty, tedy 31. března 2018. Snímek archiv Veroniky Šimůnkové

Oboroh vydal velikonoční a svatodušní album

Milan Tesař

Již takřka třicetiletá skupina Oboroh vydala po albech pašijových a adventních písní kolekci skladeb velikonočních a svatodušních, nazvanou biblicky Vane, kde chce.

Po roce 2010 zažívala skupina Oboroh velmi plodné období. Krátce po sobě tehdy vydala nové autorské album *Vě věci probuzení*, třetí sbírku zhudebněných žalmů *Pozvedám své oči k horám* a pásmo pašijových písní *Šel přes potok Cedron k hoře*. Na něm se střídaly kvalitní autorské písně kapelníka Slávka Klecandra s tradicí a písněmi ze starých koncortů. Podobný model si Oboroh vyzkoušel v roce 2014 s adventním materiálem na albu *Znovu poprvé* a nyní vstupuje symbolicky potřeť do téže řeky s písně-

mi na téma Kristova vzkříšení a seslání Ducha Svatého. Kolekce *Vane, kde chce* vznikla podle osvědčeného receptu, ale přitom přináší i nové prvky, zejména v aranžích a v účasti zajímavých hostů.

Chvalte Hospodina houslemi, fagotem i trombonem

Přesně deset let hraje Oboroh v nezměněné sestavě – po boku zakládající dvojice Slávek Klecandr (kytara, zpěv) a Roman Dostál (klávesy, zpěv) stojí Jaroslav Jetenský (baskytara, kytara), který se do kapely po pauze vrátil v roce 2008. A za bicími sedí už od roku 2002 Libor Ježek. Chybějící melodické nástroje, které kdysi k Oborohu neodmyslitelně patřily, nahrazuje v posledních letech Roman Dostál klávesami, ale na novém albu se v roli hostů objevují někteří bývalí členové skupiny (na

housle tu hraje Vendula Roklová-Ježková, na hoboje Jan „Áda“ Šebesta) i další hráči (flétna, trombon, fagot). A právě aranže s houslemi a dechy zdobí úvodní skladbu alba „Ticho Bílé soboty“, která je tematickým mostem mezi pašijovým příběhem a velikonoční radostí – a mohla by se připojit k nejsilnějším písním skupiny, jako je „Advent“, „Getsemane“ nebo třeba dávný hit „Vitr“ na motivy Ezechieleova prorocství. Hlas Romana Dostála je stále stejně naléhavý, mimořádně silná je opět básnická výpověď Slávka Klecandra, pro nějž je „ticho Bílé soboty“ možnou odpovědí na otázku, co je víra.

Podle osvědčeného schématu se na albu střídají staré písně (například „Bůh náš všemohoucí“ ze 14. století) s autorskou tvorbou Slávka Klecandra a Romana Dostála a také se zhudebněnou poezií. Vroucí modlitby prokládají rockové skladby s texty psanými obecnou češtinou. Odstane se opět i na tvorbu Svatopluka Karáska (píseň „Kristova návštěva v pekle“ zazněla ostatně už na Karáskově albu s Oborohem z roku 1992) a na další zhu-

debný žalm („Žalm 51“), který ladí se svatodušním poselstvím druhé poloviny alba („Jen mě neodvrhuj od své tváře, Ducha svatého mi neber!“).

Úpravy se pohybují od meditativní polohy („Jezu Kriste, náš přeslavný Králi“) po mohutný zvuk středověké latinské „Iam Christus ab inferis“ s rockovou rytmikou, trojicí trombonů, fagotem a hoboem. Oboroh mluví různými hudebními jazyky, a přitom lze všem rozumět: vpravdě svatodušní poselství!

Je otázka, zda Oboroh bere album *Vane, kde chce* jako završení trilogie, nebo zda plánuje ještě kolekci vánoční. Téma, které už před dvaceti lety na albu *Marah* předznamenala zhudebněná báseň anglického jezuita 16. století Roberta Southwella „Hoří dítě“, by za takto nevšední zpracování stálo.

Oboroh: *Vane, kde chce* (Indies Happy Trails 2017)

Autor je hudební redaktor Radia Proglas